

Spis treści

MAŁGORZATA ŚWIĘCICKA, MONIKA PEPLIŃSKA-NARLOCH Słowo wstępne	7
---	---

wprowadzenie

MAŁGORZATA MARCJANIK, Polska grzeczność językowa – stan badań	11
--	----

(nie)grzeczność – wyrażanie i wartościowanie

JAGODA BLOCH, Zachowania wokalne jako sygnały niegrzeczności	29
BARBARA BONIECKA, Sposoby wyrażania niegrzeczności przez dzieci	44
ALICJA GAŁCZYŃSKA, Co to znaczy „niegrzeczne dziecko”? – próba zdefiniowania pojęcia	67
MAREK ŁAZIŃSKI, Grzeczność, niegrzeczność i grzeczność pozorna. Zmiana wartościowania w systemie adresatywnym na przykładzie tytułów <i>ksiądz</i> i <i>siostra</i>	80
JACEK PERLIN, O obelżywości nieintencjonalnej	93
AGNIESZKA ROSIŃSKA-MAMEJ, (Nie)grzeczność nieoczywista, czyli o zachowaniach komunikacyjnych z pogranicza grzeczności i niegrzeczności	101
GRAŻYNA SAWICKA, Grzeczność vs niegrzeczność	119

(nie)grzeczność w sytuacjach komunikacyjnych

MAŁGORZATA DAWIDZIAK-KŁADOCZNA, O niegrzecznej ocenie niegrzecznego zachowania (na przykładzie wypowiedzi internautów – widzów programu <i>Ugotowani</i>)	131
VIOLETTA JAROS, Niegrzeczność w komunikacji użytkowników CB-radia	145

ANNA KAPUŚCIŃSKA, Grzeczność w formach powitalnych na polskich i niemieckich czatach internetowych	169
ANETA MAJKOWSKA, Etykieta językowa i formy jej naruszenia w debacie sejmowej	181
RENATA MAKAREWICZ, Niebezpośredniość a grzeczność	198
AGNIESZKA ANNA NIEKREWICZ, Formy adresatywne w internetowych dyskusjach i sporach religijnych	210
MAGDALENA RYBCZYŃSKA, Internetowa niegrzeczność językowa (na materiale języka polskiego i rosyjskiego)	226
JOANNA SENDERSKA, Przejawy niegrzeczności językowej w wypowiedziach użytkowników forów internetowych	239
KAZIMIERZ SIKORA, O naruszaniu norm językowej grzeczności w zwracaniu się do drugich na wsi	251
JOANNA SMÓL, Problem niegrzeczności w poradach prasowych w perspektywie pragmatycznej	275

(nie)grzeczność w literackiej kreacji

IWONA BENENOWSKA, Grzeczność w listach Marii Pawlikowskiej- -Jasnorzewskiej do męża	293
IWONA BENENOWSKA, Dosadność, odwaga, bezkompromisowość... czy agresja językowa? Waldemar Łysiak o Lechu Wałęsie w <i>Micie tytana Nikodema W.</i>	311
JOWITA ŻURAWSKA-CHASZCZEWSKA, Formy adresatywne w powieści <i>Spekulant</i> Józefa Korzeniowskiego	332
SUMMARY (Im)politeness, interaction, communication	350

Słowo wstępne

Pierwszy tom nowo uruchomionej serii *Bydgoskie Studia nad Pragmatyką Językową* pt. *(Nie)grzeczność, interakcja, komunikacja* stanowi głos polskich badaczy w szeroko dyskutowanej dzisiaj kwestii (nie)grzeczności.

Prezentowany zbiór studiów, poświęcony zwłaszcza zagadnieniu (nie)grzeczności w perspektywie komunikacyjnej, w jej aspekcie językowym oraz pozajęzykowym, w rozmaitych językach oraz kulturach, ma służyć uzupełnieniu i wzbogaceniu prowadzonych badań w tym zakresie. Celem publikacji jest próba opisu funkcjonowania zjawiska (nie)grzeczności w rozmaitych przestrzeniach: pragmatycznej, socjolingwistycznej, społecznej, politologicznej, artystycznej, internetowej i innych. Wydaje się, iż takie ujęcie – wielopłaszczyznowe i wieloaspektowe – pozwala spojrzeć na zagadnienie (nie)grzeczności z różnych punktów widzenia, co daje możliwość pełniejszego oglądu prezentowanego zjawiska. Odmienność metodologii wynika z różnorodności i bogactwa materiału językowego oraz sposobów jego kompletowania, opisu. Materiał badawczy eksцерpowano z tekstów reprezentujących zarówno mówioną, jak i pisaną oraz zapisaną (język w komunikacji internetowej) odmianę współczesnej polszczyzny, zróżnicowaną stylistycznie, środowiskowo i regionalnie.

Swoje wypowiedzi badacze koncentrują wokół zaproponowanego problemu, który zdecydował o przyjętej strukturze w niniejszym tomie. Zdecydowana większość tekstów publikowanych w zbiorze ma charakter materiałowy. Uporządkowano je w trzech zasadniczych częściach wedle tematycznego klucza, tj. (nie)grzeczności na rozmaitych planach: *(Nie)grzeczność – wyrażanie i wartościowanie*, *(Nie)grzeczność w sytuacjach komunikacyjnych*, *(Nie)grzeczność w literackiej kreacji*, poprzedzonych *Wprowadzeniem*, w którym za-

mieszcza się rozważania Małgorzaty Marcjanik prezentujące stan badań nad polską grzecznością językową. Kolejne wypowiedzi językoznawcze, spójnie motywujące się na tle rozważań wprowadzających, teoretycznych, otwierają teksty podejmujące kwestię (nie)grzeczności w kontekście wyrażania i wartościowania. Pierwsza część nt. *(Nie)grzeczności – wyrażania i wartościowania* obejmuje siedem tekstów, w których zagadnienie (nie)grzeczności poddane jest próbie opisu, zdefiniowania i wpisuje się ponadto w szeroko pojmowaną przestrzeń waloryzowaną pozytywnie lub/i negatywnie (Jagoda Bloch, Barbara Boniecka, Alicja Gałczyńska, Marek Łaziński, Jacek Perlin, Agnieszka Rosińska-Mamej, Grażyna Sawicka). Na część drugą *(Nie)grzeczność w sytuacjach komunikacyjnych – najbardziej rozbudowaną* – składa się dziesięć szkiców stanowiących głos w dyskusji na temat przejawów, form (nie)grzeczności w rozmaitych przestrzeniach komunikacyjnych: telewizyjnej (Małgorzata Dawidziak-Kładoczna), radiowej (Violetta Jaros), internetowej (Anna Kapuścińska, Agnieszka Anna Niekrewicz, Magdalena Rybczyńska, Joanna Senderska), politycznej (Aneta Majkowska), szkolnej (Reneta Makarewicz), gwarowej (Kazimierz Sikora) i prasowej (Joanna Smól). Ostatnia część *(Nie)grzeczność w literackiej kreacji* obejmuje trzy teksty, w których omawia się zagadnienie (nie)grzeczności w wybranych utworach artystycznych. Iwona Benenowska analizuje formy grzeczności w listach Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej oraz zastanawia się nad językowymi formami niegrzeczności w opowiadaniu Waldemara Łysiaka *Mit tytana Nikodema W.* Jowita Żurawska-Chaszczewska z kolei przygląda się formom adresatywnym pojawiającym się w powieści Józefa Korzeniowskiego *Spekulant*.

Prezentowany tom, pierwszy w serii, jest szczególnie ważny – z jednej bowiem strony określa formułę sugerowaną w całej serii, wyznacza obszar dociekań i zainteresowań badawczych podejmujących zwłaszcza kwestie związane z pragmatyką językową, z drugiej zaś zapowiada pewną różnorodność i wielość, czego dowodem są prezentowane w niniejszym tomie artykuły. Okazuje się, że zagadnienie (nie)grzeczności stanowi temat aktualny, atrakcyjny badawczo, o czym świadczy fakt, że w tomie tym spotykają się głosy znakomitych badaczy od lat zajmujących się problematyką (nie)grzeczności z głosami badaczy młodych, także doktorantów.

Mamy nadzieję, że problemy poruszane w otwierającym serię *Bydgoskie Studia nad Pragmatyką Językową* tomie zainteresują nie tylko językoznawców czy literaturoznawców, mogą one bowiem okazać się zajmujące również dla przedstawicieli innych dyscyplin naukowych.

Małgorzata Świącicka, Monika Peplińska-Narloch
Bydgoszcz, w maju 2014 roku